

الگوهای فضایی مبتنی بر فراخود

محمد شاهرودی، دکتر نیلوفر نیکقدم

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، sadrashahroodi@gmail.com
۲- استادیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، n_nikghadam@azad.ac.ir

چکیده

ارتباط بین ساختار فضای معماری و تاثیر آن بر الگوی رفتار اخلاقی آدمی، موضوعی است که کمتر مورد پژوهش معماران و روانشناسان قرار گرفته است؛ علت آن را می توان در ساختار میان رشته ای این موضوع دانست که عملاً پرداختن به آن را دشوار می کند. فضا به واسطه ی الزامات رفتاری که در ساختار ناخودآگاه ذهن ایجاد می کند، نقش مهمی در هدایت و شکل دهی جریان رفتاری انسان دارد؛ خصوصاً در جهان معاصر که به واسطه ی ساختارهای حاکم بر مناسبات آدمی، رفتارهای مبتنی بر فراخود مانند تلاش برای منافع جمعی کمرنگ شده اند. فرهنگ و الگوهای رفتاری در هر جامعه ارتباط مستقیم با الگوهای ساختمان سازی آن منطقه دارد و از این جهت پرداختن به موضوع تاثیر فضا بر آدمی و خصوصاً خصلت های اخلاقی وی همچون نوع دوستی اهمیت می یابد. این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که چه ساختارهای فضایی می توانند سبب بروز رفتارهای اخلاقی مبتنی بر فراخود نظیر همدلی و یا نوع دوستی شوند. یافتن راهکارهای کاربردی در این باره احتیاج به پژوهشی میان رشته ای در حوزه های عصب شناسی، روانشناسی و معماری داشته و بررسی موضوع ارتباط عملکرد الگوهای ذهنی و ویژگی های فضای معماری به صورت هم پوشان، می تواند به یافتن پاسخ های محتمل بینجامد. در این خصوص بررسی موضوع کهن الگو به عنوان عنصر مشترک میان ناخودآگاه جمعی ذهن انسان و نمادهای معماری کهن الگویی، می تواند ماهیت معماری فضای مبتنی بر فراخود را آشکار کند.

واژه های کلیدی: فراخود، کهن الگو، ناخودآگاه جمعی، الگوی فضایی